

დამპატიყე

დედა შვილს ჰაერში აბურთავებს, თვითონაც ხტუნავს და შეჭხარის:

. - ითამაშე, ტიტკო! იხტუნავე, ბიჭკო!

მამა დაირას აბრახუნებს, ორივეს შესცინის, სტოკავს და იძახის:

- ითამაშეთ, ჭირი მე! გაიხარეთ, ჭირი მე!

და მისი ცოლ- შვილიც ჰხარობს: ბიჭკო ტიტველ ფეხებს პაწია მუთაქებისავით აქანავებს და მაღლიდან ხითხითებს, ცოლი კი ისევ უვლის და იმ ფეხებს უკარნახებს:

-მარცხენა გენაცვალე! მარჯვენა, გენაცვალე!

-ათამაშე, ტიტკო! ახტუნავე, ბიჭკო! დიპლიპიტო- დაფტიპიტო! დაპტიპიტო- დიპლიპიტო!!

ბებერი ძალი ბუზღუნებს, ბოჩოლა, გაოცებით შესცქერის.

ბაღის დიდება ორად მოხრილა და გოდრებში ბადრიჯანს აწყობს, პაპა

თევდორე კი სადღაც ქვეით გააფთრებით სთოხნის და მეხუთეჯერ იძახის:

- კაცო, ოქროპირ, მიშველე ცოტა, თორემ წავიდა მოსავალი

- თუნდა წავიდეს, თუნდ მოვიდეს. რა მოსავალი, რის გასავალი! ოქროპირი ოქროპირობს:

- ითამაშეთ, ჭირი მე! იხტუნავეთ ჭირი მე!

და უჭირთ ზედსიძე, მისი " გენაცვალე " ცოლი და ბუთხუზა შვილიც კიდევ დიდხანს ხტუნაობენ, კისკისებენ და შეჭხარაინ ყველასა და ყოველივეს. დათენთილ მზეს, მომავალ ურემს, უცნობ მავალებს, ნაცნობ მეზობლებს, ბუზღუნა თოლიას, გაოცებულ ბოჩოლას, ერთმანეთს, თავიანთ თავსა და მაღლიან ცხოვრებას, რომელიც მუქთი ნობათივით მიდის და მოდის- მხოლოდ მათთვის მარტო მათთვის- უდარდელად, მაძღრად, ხელგამლილად, გაუთავებელ ქორწილივით, სადაც ყველაფერი მოაქვთ და არაფერს თხოულობენ გარდა ჭამა-სმისა, ცეკვისა, სიმღერისა და თავაგლეჯილ მოლხენისა.

* *

სადღაც რაღაც მოხდა. ეს ამბავი მებაღე თევდორემ მხოლოდ მაშინ გაიგო, როცა სამნი მოვიდნენ და უთხრეს:

- ახლა ეს ბაღიც შენია და ეს სახლიც.

სახლისა და ბაღის პატრონი კი სწორედ მაშინ დაიკარგა, როცა სადღაც რაღაც ხდებოდა.

- აქ როგორ სცხოვრობ! - გაიკვირვეს მოსულეებმა და თევდორე ნესტიან ოთახიდან ზემოთ აიყვანეს, თანაც უბრძანეს: იცხოვრე და იმუშავე. რადგან ყველაფერი შენის ოფლით არის შეძენილი, მოიხმარე, შეგერგება!

ქონება დასთვალეს. ჩასწერეს, თევდორე დაარიგეს და წავიდნენ. მერე ისევ მოვიდნენ ხელახლად დასთვალეს, ჩასწერეს და ისევ წავიდნენ. შემდეგ მათს მოსვლას, დათვლას, ანგარიშსა და ჩაწერას ბოლო აღარ მოელო.

- ქაა, ავშენდით, ააშენა ღმერთმა ამათი თავი! - ამბობდა ზოგჯერ თევდორეს დედაკაცი მაკრინე.

-- ვენაცვალე კოჭებში! - იმახოდა მათი ქალიშვილი. თუთხ-
მეტი წლის- პირწითელა ბაბაღე, და გულმოდგინედ სცვეთავდა
გაქცეულ ბატონის დიდ სარკეს, ხავერდის ავეჯსა და ფუნჩულა ლო-
გინს.

უკვე მოხრილი თევდორე კი მხოლოდ ღამდამობით ამჩნევდა
ცვლილებას, როცა ფეხგახდილი შევიდოდა მოლოკილ ოთახებში,
ცოტას დაისვენებდა ჩალის სკამზე და ვახშმის შემდეგ ხმელ ტახტ-
ზე დაწვებოდა. რბილი ავეჯი ენანებოდა, კრიალა რკინის საწოლი
ეხამუშებოდა. იხმარონ ბატონისეული დედაკაცებმა, თევდორე კი
არც ადრე ყოფილა შეჩვეული და არც ახლა გაჰრყვნის დაკოჟრე-
ბულ ტანსა და ხელებს.

და რიჟრაჟი რომ მოატანს, მისი ლანდი, როგორც მუდამ, ბაღ-
ბოსტანში დასცოცავს და იქაურობას ჰხევს, ჰგლეჯავს, ჰფქვავს და
ჰკორტნის. გაშმაგებული ბარი დევის კბილივით კრიალებს და ჭა-
ხუნით ახრამუნებს შავ მიწას, გააფთრებული თოხი მშიერ ძალ-
ლივით სვრეპავს ბალახბულახს, წყალი კვლებში გველივით მიიპა-
რება, დანა ტოტებში ნიბლიასავით დაჰხტის.

*** 149 ***

მაკრინეც საღამომდე იქვე სადმე ირკალება: რგავს, ჰმარგლავს,
პკრეფავს, ჰრწყავს, აფხვიერებს, პხრავს, ჰკვალავს და მუდამ მიწას
ჩაჰკირკიტებს, თითქო რაღაცას არიგებს და ვერ შეუსმენიაო, ან
დაკარგულს ეძებს და ვერ უპოვნიაო.

ოცი წელიწადი გასტანა ცოლ-ქმარმა ამ მიწის დარიგებასა და
დაკარგულის ძებნაში. ბოლოს იპოვნეს კიდევაც: ნაოფლარი დაუბ-
რუნდათ და მზითევიც თან მოჰყვა. ამიერიდან მოსავალიც უკლებ-
ლივ მათი იქნება და აგერ ის ორსართულიანი სახლიც, გედივით
რომ ჩამჯდარა ვეება მწვანე ბუდეში.

. - ავშენდით, ქაა, ააშენა ღმერთმა ამათი თავი! - იმ დღესაც
გაიფიქრა მაკრინემ.

არც თევდორე იწყევლება. გაზაფხული შემწიფდა. ნუშმა, ატამ-
მა და ვაშლმა თეთრი გაიხადეს. ბალი შევარდისფერდა. საცაა ალუ-
ბალიც წითელს ჩაიცვამს. სათბურები ნაადრევი სენდრო ლალე-

ბივით ჰყრია, შუშა კიტრი ვედარ ითმენს, ყვავილ-კომბოსტო თით-
ქოს აქაფდა, სატაცურმა თითები ამოჰყარა. თევდორე შრომისაგან
გაცოცხლდა. მაკრინე ხელახლა ეძებს დაკარგულს, ბაბაღეც დარბის
ოთახში, თითქო ვიღაც უნახავს კეკემალულობას ეთამაშებო,

დრო წამობით ითვლება საღამოზე პირველი პირი უნდა .მოჰკრიფონ
და ხვალ ალიონზე ბაზარში გაიტანონ.

სწორედ ამ დროს მოვიდა "ის კაცია და თან ვიღაც მოიყვანა-
მაღალფეხა, შავულვაშა, მოლიმარი, თეთრკბილა, ცხვირკოდალა,
თვალეშმაკა, თმაქოჩორა. შუატანი კრაზანას წელს მიუგავდა, და
რადგან თეძოებიდან ჩამოვარდნას ჰლამობდა, ჭაბუკი განიერი დო-
ინჯით იმაგრებდა, თანაც ფეხს ხშირად ინაცვლებდა, ოითქო რიგ-

რიგად ერთს ასვენებდა და მეორეს ჯაფით ჰლლიდაო.

ოოჰ, ნეტავ ის დღე არ გასთენებოდათ თევდორეს და მაკრინესა!

აჰჰ, ნეტავ იმ დღეს, ასე რომ გაუცინა იმ ბიჭმა წითელპირა ბაბალესა!

ისევ სადღაც რაღაც მოხდა და თევდორეს ბედუბედობის პირველი ნახევარიც ოციოდე წამში გათავდა: რადგან ბალ-ბოსტანი . სამი სულისათვის დიდი აღმოჩნდა, თევდორეს მონახევრე მოუყვანეს. სად, როგორ, ან ვინ იანგარიშა, ან რაღა ეს ბიჭი მოუყვანეს, ან რატომ თვითონ თევდორეს არ აარჩევინეს - არავინ იცოდა, ან იცოდა, მაგრამ თევდორეს არ უთხრეს. „სადღაც გადასჭრეს. მაშ ისე ყოფილა საჭიროა დააქერა თავისი თავი და ახალმოსულს გადაჰხედა, როცა "იმ კაცს- რაღაც ქაღალღზე ხელი მოუწერა და მის მიმავალ ზურგს თვალი მოსწყვიტა.

*** 150 ***

რა გქვიან, ძმობილო? - ჰკითხა უცნობს.

- დამპატიჟე. - არეინად უპასუხა ახალმოსულმა. -

ბაბალეს კისკისმა ხის ფოთლები შეარხია.

- დაიკარგე აქედან, შე ტუტრუცანავ, შენა!- შეუტია მამამ.

ტუტრუცანა კაბის შრიალით ავარდა კიბეზე. ერთი წამის შემდეგ სარკმელიდან მისი თავი გადმოეყუდა და ახალმოსულს ზევიდან დაერჭო.

ერთი საათის შემდეგ, როცა ოთახი დაულაგეს და ხელცარიელი მონახევრე შეიყვანეს, როცა თევდორე კისერ-გადაჭრილივით ბადრიჯანის მოსარწყავად წავიდა, ხოლო მაკრინე ბოსტნის მეორე კუთხეში ხელახლად მოირკალს, იმ ოთახში ერთხელ კიდევ შეიხედა

ბულულა თავმა და ახალმოსულს ჰკითხა:

- მართლა დამპატიჟე გქვიან?

კოდალა- ცხვირმა სკამიდან წამოიწია, კბილების კრიალოსანმა თეთრად გაიელვა და ორი გრძელი ხელი კარებში გახლართულ თავისაკენ წამოვიდა. თავი კარს მოსწყდა და იმავე წამს კედლის უკან ბავშვური ჟივილი გაისმა:

- დამპატიჟე, ხა,-ხა-ხა!.. დამპატიჟე, ხი-ხი-ხი!

კიბე ჩაირბინა, ბუჩქნარში შესხლტა, ერთხელ კიდევ შესძახა:

- დამპატიჟე, ხი-ხი-ხი!- და აპენტილი შავი თმა მწვანე ფოლში ჩაიძირა.

ორი წამის შემდეგ აყლაყუდამაც იმ ბუჩქნარში შეალაჯა.

* *

თევდორემ არ იცის, როგორ მოხდა, რომ ვიღაც ოქროპირი, მეტსახელად " დამპატიჟე", მზამზარეულს მიუჯდა და წლის სარჩო გაუნახევრა. ამან მთელ წელიწადს იმუშავა, წელი მოიწყვიტა, დედაკაცსაც სიქა გააცალა, ბაბალეც ხომ მუშად ჩაითვლებოდა, ადრე გაზა-

ფხულზე მუშაც დაიქირავა, თესლი შეინახა, ზოგიც იყიდა, ერთი სიტყვით- კალოს ცხენებით ჯაფა გასწიეს, დადნენ და დაილივნენ, ახლა კი ვიღაც უცნობმა- სწორედ იმან, ვინც ბალ-ბოსტანი დაულოცა- მეორე უცნობი მოუყვანა და მონახევრედ ჩაუსახლა. არა, სამართალი სად არის! თევდორე სამ სულსაც ნახევარი და ახამმოსულ მარტო- ხელასაც ნახევარი?!

ეს კიდევ არაფერი. უწინ აქ ხრიოკი მიწა იყო. თევდორე და მაკრინე ოც წელიწადს სჯიჯგნიდნენ და ეჭიდებოდნენ ქვიშნარს და თიხნარს, ოც წელიწადს! დაკარგული ბატონი ჯამა- გირსა და სარჩოს ამლევდა, მაგრამ ოცი წელიწადი მაინც ოცი წელიწადია, ახლა კი ვიღაც დამპატიყე მოეთრია, სასწორზე აჰხტა და თევდორეს ოცი წლის ნაშრომი გადასწია.

უკვე იყო " ზემდელაში ", ხელებიც აიქნია, ოდნავ ხმაც აუწია, მაგამ არაფერი გამოვიდა. დიდი ბალი გქონიაო, ეს იყო თურმე თევდორეს ბრალიცა და ყოველივეს დასაწყისიც.

- გაჩუმდი, თორემ სულაც არ ჩამოგართვან- ურჩიეს აქეთ- იქიდან და თევდორეც გაჩუმდა. " ეს ერთი წლის მოსავალი ვითომ სულაც არ მომსვლია ", - იფიქრა და ბედს შეურიგდა.

დამპატიყე მეორე დღიდანვე გვერდით ამოუდგა მეზალეს და სული შეუგუბა: რამდენად ფასობს მარწყვი? როგორ გაიყიდება სალათი, ტარხუნა, თვის- ბოლოკი, პრასა, ოხრახუმი და ნიახური? ნაღდად იყიდება თუ ნისიად? ნეტა რა მაზანდა დაედება შუშა-კიტრს?

- იმუშავე, ძმობილო.- ეტყვის ზოგჯერ თევდორე.

დამპატიყე იმუშავებს, რატომ არ იმუშავებს! მაგრამ ბალ- ბოსტანის საქმისა იმდენივე იცის, რამდენიც თევდორემ ზღვაოსნობისა.

- ჯერ თოხი არ მჭერია ხელში, არც დანა და არც ნიჩაბი.-

იკვებნის ოქროპირი და მისი ნაკეთები ხუთჯერ ნაკლებია განაფუჭებზე. ამიტომ ისევ იოლი საქმე ან უქმად დგომა და ხეტიალი სჯობია.

თუ მოსარწყავი არ არის. თუ მოსათოხნია, ოციოდეჯერ გჭკ-

კრავს, ამდეკნჯერვე გამოჰკრავს, მერე თავს ჩაჰქინდრავს და გახეკვდება. თუ გასამარგლია, ან მოსაკრეფი, ან დასარგავი, ძლივს-ძლი-

ვობით დაილუნება, ასწლოვან ბებერივით აკვნესდება, რამდენჯერ-

მე ხელს მოაცაცუნებს, შემდეგ გაიმოტება, კოდალა ცხვირს ცას

მიაბჯენს და აღიღინდება: " ორი ქოთანს ვიყიდე, ვააი! ყურიანი და უყურო, ვააი! "

სადმე ბუჩქიდან ბაბალეს თავი ამოიწევეს და დაიძახებს:

- დამპატიყე, როგორა ხარ?

- შენი თავილა მაკლია, გოგოჯან!- ეტყვის და გრძელ ტანს ზღაზვნით მიათრევს იმ ბუჩქისაკენ.

ზოგჯერ თევდორე ჰკითხავს მონახევრეს:

- კაცო ოქროპირ, რა დაგემართა? გაანძრიე რაღა ეგ ოხერი ხელი!

- წელი მტკივა.- თავს იმავრთლებს და მორიელივით იკლავ-

- ნება, ან ისევ გაიმოტება და ღიღინებს: " ყურიანი და უყურო, ვააი! "

დამპატიყე გვიან დილით გამოჩნდა ბოსტანში, იქაურობას

მოათვალისწინებს, ორიოდღეჯერ ხელს გააქნევს და სამხარის შემდეგ მონახევრეს ეტყვის:

-- მივდივარ.

შეეჩვია თევდორე დამპატიყეს "მივდივარს-. ზეპირად იცის ---- საით წავა, როდის დაბრუნდება და რას იტყვის. სადილის დრო რომ მოატანს, მაშინდა გამოჩნდება, ჯობზე დაეხელება, ქუდს მოიხდის, ოფლს მოიწმენდავს, ღრმად ამოიხრებს და მოჰყვება:

- ფიცხვლი-კამათი გვქონდა. ახლადა გათავდა კრება... ივანემ სთქვა... პეტრემ უპასუხა... მეც ჩავერიე და საქმე გამოვასწორო, თორემ...

თორემ თევდორე დაილუპებოდა. იმ ბაღს თურმე სხვებიც ეტანებიან. სამ-ოთხ ნაჭრად უნდათ გაჰყონ, ხოლო სახლში რაღაც კალაქტივი დააარსონ. მაგრამ ნუ შეშინდება თევდორე! სანამ დამპატიყე ცოცხალია და "ის კაციც - მისი ბიძაშვილი - „იქა ზის ხელსაც ვერავინ ასლებს, ამიტომ -

- არხეინად აცხოვრე და პატიოსნად იმუშავე, ძმაო თევდორე.

თევდორეც პატიოსნად ნუშაობს, მაგრამ არხეინად ვერა სცხოვრობს. მუდამ რაღაც ხაფათი დასტრიალებს თავთ. ხან უნდა გაიყონ მისი ბოსტანი. ხან უნდა ჩამოართვან, ზოგჯერ კიდევ ვიღაც უნდა ჩაუსახლონ. ან ისეთი გადასახადი აჰკიდონ, რომ ცოლშვილის დავირავებაც ვეღარ უშველის.

მაგრამ არხეინად იყოს პატიოსანი მუშაკი: დამპატიყე იქ არის, ყველას კარგად იცნობს და ყოველი ხვრელის გასავალ-გამოსავალიც იცის. და გამჭრიახი მონახევრე დილით საღამომდე იმ ხვრელებში დაძვრება, ეშმაკურად დაგებულ ქსელებს ჰხევის და შეშინებული მებაღე ყველგან "ჩისტად გამოჰყავს-.

თევდორეც ჩაწერილია სადღაც, მაგრამ არა სცალია სიარული-სათვის. ზოგჯერ მაინც გაჰხედავს და კრებაზე ან "იმ კაცთან- წასვლას დააპირებს. მაგრამ დამპატიყე როგორ აკადრებს!

- ხელი აიღე, რა შენი საქმეა! აქ არა ვარ?! - ან კიდევ --- შენ იმ კაცთან ვერ მიხვალ...არ მიგიღებს... შინ არ არი... არა სცალია.

და მხოლოდ თვითონ დადის, ხიფათს ებრძვის, ლანდებს ჰფანტავს, ახალ ხიფათს იგონებს და ისევ თვითონვე იმარჯვებს. მაგრამ გამარჯვებას ხარჯი სჭირდება. ხარჯი კი ბოსტანმა უნდა გაიღოს. ნობათი ზედიზედ მიდის და რჩეული ხილი და ბოსტნეული კალათებით გააქვთ. ზოგი მუშის ხელით იგზავნება, ზოგიც თვითონ მიაქვს დამპატიყეს.

მაგრამ მარტო ხილი არა კმარა. "იმ კაცსა ქეიფიც ჰყვარებია,

ამიტომ დამპატიყე ხშირად მამლის ყივილისას ბრუნდება, კარს

მუშტებით არახუნებს და ხაფი ხმით გაჰკვივის:

- ჰაი ჰუი!.. ბიძაჩემო, კარი გამიღე!

დამპატიჟემ მოუხშირა: რალა საჭიროა შუა ქალაქში გასვლა და ხეტიალი! დუქანიც აქვეა, ბალის გვერდით, გზის გადაღმა, და როცა თევდორეს ხვითქი ჩამოსდის, ხოლო მაკრინე ისევ დაკარგულს ეძებს, იმ დუქნიდან მათი მონახევრის ღრიალი მოისმის: "ყურიანი და უყურო, ვაი!"

დამპატიჟე "იმ კაცისა მეგობარია, ..იმ კაცსა სხვა მეგობრე-ბიცა ჰყავს, ამიტომ ცხადია, ისინიც დამპატიჟეს მეგობრები იქნე-ბიან. მეგობრობა კი ხშირი პატიჟით უნდა განმტკიცდეს, თორემ ადვილად მოიშლება და თევდორეს ბალ-ბოსტანიც სხვის ხელში გადავა. ამიტომ მეგობრები ზოგჯერ დუქანს ასცდებიან და თევდორეს ბალ-ბოსტანს გიდელ-კალათებით ესტუმრებიან. და მათი მოსვლა უფრო მონღოლთა შემოსევას ჰგავს. ვიდრე სტუმრობას, ხოლო თევდორე და მისი ჯალაბნი უფრო ფარემებს ჰგვანან. ვიდრე მასპინძლებს. რა თქმა უნდა, დამპატიჟე მასპინძლობს: ბრძანებას ბრძანე-ბაზე იძლევა, შემახილს შემახილი მოსდევს. სადმე ჩრდილში სუფრა გაიშლება, იქვე ცეცხლი აინთება, ზედ მწვადი შიშხინებს, იქით ქათმები იკვლევა, აქეთ კი ზვავივით მოდის ხორაგი, მწვანილი, ხილი და ღვინო. შემდეგ, როცა შეხურდებიან, ტიკებივით იბერებიან და ხარებივით ჰღრიალებენ: "აბა ქალო ბაბალო, ვაი, ვაი! ღვინო ავასვი მალ-მალეო, ვაი, ვაი!!"

შავთვალა ბაბალო ახალ-ახალ ხელადებს მოათრევს, თევდორე და მაკრინე გაჰყეპილ სტუმრებს კალათებს უვსებენ და თანაც ერთმანეთს სწეწავენ:

- კაცო, როდის გათავდება ეს ამბები?! - შეუტევს თევდორეს დედაკაცი.

- ეშმაკმა იცის მაგათი თავი და შენიცა! - დააჯახებს გამწარე-ბული ქმარი.

- სულ შენი ბრალია, შენი! - ისევ მიახლის დედაკაცი.

და მეოცეჯერ დაიწყება დამნაშავის ძებნა. ბრალის დადება, ურთიერთის გამტყუნება და საკუთარი თავის გამართლება.

- აგაშენა ღმერთმა, კარგად გვაქეიფეთ, - ამბობენ კალათებით დატვირთული სტუმრები, - სამაგიეროდ საქმე გაგიჩარხეთ.

„გაჩარხული საქმე- კი ხელიდან მიდის, ილევა და საცაა სულაც გაჰქრება.

დამპატიჟე დღისით ერიდება მუშაობას, რადგან სიცხეს ვერ ოტანს, თორემ ღამის საქმეს თვითონვე ეტანება. ჭირნახულს დარა-ჯობა სჭირდება. ცოდოა თევდორე. სიცხით და შრომით დაქანცულს ღამით დასვენება სჭირდება.

- მეც მესმის- ეუბნება დაპატიჟე დ კაცი ვარ და ამხანაგი.

არხეინად დაიძინე. დღესაც მე დავდგები ყარაულად.

და რამდენჯერაც სადარაჯოდ დადგა დამპატიჟე, სწორედ იმდენჯერვე გაუთენდა თევდორეს ავი დღე: ბოსტანი აფორიაქებულია, ხეხილი დამტვრეულია და ეზოშიუეჭველად აკლია რამე.

- მაგრამ დამძინებია,- თავს იმართლებს დამპატიჟე,-ვერ

იქნა, ფრთხილი ძილი ვერ ვისწავლე!

შემოდგომა მოვიდა. ბალ-ბოსტანი დაცარიელდა. თევდორემ დრო იხელთა: დაჯდა და დასთვალა. ნაღდი, ნარჩენი და ვალი სასწორზე ააგდო. ვალმა დასძლია.

მაშ დაიღუპა თევდორე? მაშ ეს არის ოცი წლის შრომის დასასრული? რითაც დაიწყო ისევ იმით უნდა გაათავოს? ისევ მოჯამა-გირედ უნდა დაუდგეს ვინმეს? გასათხოვარი ქალი მოესწრო, დედაკაცი ტყდება, თვითონაც მოიქანცა და ეხლა ხელეხლად უნდა შეუდგეს ლუკმა პურის ძებნასა და თავშესაფრის აშენებას?!

- წადი, კაცო, გაიარე.- ჩაჰკირკიტებს მაკრინე.- შენც კაცი ხარ, ხმა ამოიღე და ხელი გაანძრიე.

რა თქმა უნდა, წავა. ხელსაც გაანძრევს და ხმასაც ამოიღებს.

არის თუ არა სამართალი! აგრე ხომ არ არის მართლა ქვეყანა მომართული, რომ ერთმა იმუშავოს და სხვამ იქეიფოს!

თევდორე ნამდვილი მეზაღეა- თავისივე ლობიოთი გატენილი ტომარასავით მორცხვი, პირნათელი, ამტანი და პატიოსანი. მაგრამ ეხლა კი წამოსცდა:

- რაშია საქმე, ამხანაგო?- ცივად ეკითხება ის კაცი.

- საქმე ის არის, რომ...- თუ ყველაფერი გადმოულაგა.

ბოლოს გამოირკვა, რომ თურმე თვითონ მეზაღეს ედებოდა ბრალი: თევდორემ დამპატიჟე დასჩაგრა: ამუშავა, წელი მოსწყვიტა და მოატყუა: ანგარიში სწორედ ვერ გაუსწორა.

- რა ვქნა, ახლა რაღას მედავება ის კაცი!- გაოცდა თევდორე.- ორ- სამ დღეშიერთხელ ვასწორებდი ანგარიშსა. მაშინ ხმაც არ ამოუღია და ახლავა მოაგონდა?

მაგრამსაქმე ეს არ არის. ფულის ანგარიშებს სხვაგან სადმე გაასწორებენ, აქ კი იჯარის საქმე უნდა გადასწყდეს. ვინ აიღებს ბალ-ბოსტანს იჯარით, თევდორე თუ დამპატიჟე? ვისი ძალა-უფლება გადასძლევის? ვისკენ არის სამართალი?

- ჩემსკენ.- გამოტყვრა საიდანღაც დამპატიჟე.- ჩემსკენ არის სამართალი,- -და ჩაქუჩივით ჩაჰკრა,- შენ მდიდარი ხარ, მე კი ღარიბი.

- მე ვარ მდიდარი? მენა?- დაიბნა თევდორე.

- ჰო, მენა, მენა!- და საბუთებიც დაულაგა: აქ ამდენი აქვს გასესხებული, იქ იმდენი აქვს შენახული, სადღაც სახლიც უნდა ჰქონდეს ნაყიდი, მზითვევისთვისაც ასი თუმანი მაინც ექნება შენახული და უცნობ ბიძაშვილთანაც ორასი უნდა ჰქონდეს მიბარებული.

- რასა სჩმახავ, რას მიჰქარავ! დ ახლა კი გაცხარდა თევდორე.

და დაიწყო უთავბოლო სირბილი, მტკიცება, უარი, ბრალდება, თავისგამართლება. ზამთარი მოდის. ბოსტანი უნდა დაიბაროს, ხე-ხილი გაისხლას, სასუქი შემზადდეს და ათი სხვა საქმეც გაკეთდეს. თევდორეკი დარბის და დამპატიჟეს ჭორს დასდევს.

- კაცო, დაიჯერეთ რაღა ჩემი სიტყვა!- ეხვეწება ნაცნობსა და უცნობსაც.- ღმერთი, რჯული, არაფერიც არ გამაჩნია...ვალის მეტი არაფერი მაქვს... მოდით, დასთვალეთ ეს ოხერი, და ვინც რამეს მიპოვნის, იმისთვის მიჩუქნებია.

- ყური მიგდე, თევდორე,- ეუბნება ტიმოთე.- მე ვასწავლი,

დამიჯერე. აიღე, შე კაცო, და განგებ გაეყარე მაკრინესა.
გაფუჭდა ქვეყანა, გაფუჭდა! არა, ან თავის თავს როგორ აკადრ
ტიმოთემ ასეთი დარიგება, ან თევდორეს როგორ გაუბედა!

- განგებ, შე კაცო განგებ.

იცის თევდორემ, იცის. უნახავს და გაუგია: განგებ გაიყრებიან
ხოლმე ორი ნორმის მისაღებად და მაინც ერთად სცხოვრობენ. დღი-
სით ერთმანეთს ერიდებიან, ღამეს კი ერთ ჭერქვეშ ათენებენ. თა-
ნაც მონახევრედ შეუდგება და ყოველივე ძველებურად წავა: ორ
ნორმასაც შეირჩენენ და შვილებსაც მოიმატებენ. მარტო ორი რამ
შემცვლება: ცოლი საკუთრებას გამჩენს და ისევ ძველ გვარს დაირქმევს.
მაგრამ თევდორე იმას როგორ იკადრებს! ოცი წელიწადი იყხოვ-
როს თავის დედაკაცთან და ახლა გაეყაროს?!

- განგებ, შე კაცო, განგებ მეთქი!

თუნდაც განგებ. რა საკადრისია! რა სათქმელია!

*** 156 ***

ტიმოთემ ხელი ჩაიქნია და წავიდა.

ზამთრის პირას შუაკაცი გამოჩნდა. იარა, იყბედა და მოარიგა:
ერთ წელიწადსაც მონახევრედ დარჩებიან, მერე კი ---

- მერე რაც იქნება, იქნება! - გადასწყვიტა თეოდორემ.

ხელი-ხელს მისცეს, დალიეს, ძველი დაივიწყეს და ახლის იმე-
დით ისევ ერთ უღელში შეებნენ.

* *

ზამთარია. ხან წვიმა მოდის, ხან თოვლი, ზოგჯერ ცივა და ზოგ-
ჯერაც ქარი უბერავს, დამპატიჟეც ამიტომ აღარ მოდის ბაღში. ქა-
ლაქის ნაპირას ცხოვრებაც უკადრისია. თევდორე და მაკრინე კი
შეჩვეულები არიან. მათთვის სიცხეცა და სიცივეც თანაბარია. და
.რადგან საზამთრო საქმე ისევ ზამთარში უნდა გაკეთდეს, ხოლო
შრომას ორივენი ისე არიან შეჩვეულნი როგორც დამპატიჟე წელის
ტკივილს. ამიტომ მათი ოცდაპირველი ზამთარიც ისე გავიდა, რო-
გორც პირველი წელიწადი: ეძებენ და ვერ უპოვნიათ სთხრიან და
ვერ გადაუთხრიათ. ჰლობავენ და ვერ შემოულობიათ. კენჭებს ჰკრე-
ფავენ და ვერ აუკრეფიათ. ოფლს იწმენდავენ და ველარ მოუწ-
მენდიათ.

დამპატიჟე ათიოდე დღეში ერთხელ გამოჩნდება, როცა ქარი არა
ჰქრის, არცა სწვიმს, არცა ცივა და გზაც გამშრალია.

- დააპატიჟე მოხვედი? - უხარიან მარტო ბაბაღეს.

-- მოვედი, გოგონაჯან, მოვედი. - ეტყვის მონახევრე და სა-
ჩუქარს მოუტანს. მერე ბოსტანში ჩავა და ჯოხის ნაცვლად ბარს
ან ნიჩაბს ჩაითრევს, მოიკითხავს, მოიკითხავენ. შემდეგ თევდორეს
ამოუდგება გვერდით და ხელს გაანძრევს.

- დამპატიჟე, დაიღალე? - ჰკითხავს თევდორე ათიოდე წამის
შემდეგ.

- დავიღალე. - გამოტყდება მონახევრეც და კიდევ აბო წამის
შემდეგ იმ ბარს ან ნიჩაბს უკანვე მოათრევს.

ხე და ბუჩქი გამარცვლია. ამიტომ ბაბაღე ბუჩქებში ვეღარ
მირბის და დამპატიჟეც ვეღარ მისდევს. გამწელდა მათი გამარტო-
ებაც. მაგრამ არა უშავს რა: გაზაფხული მოვა, ბალი დაიბურება და
ბაბაღეც შემწიფდება. ჯერ კი ესეც საკმარისია: საჩუქარით გულს
მოუგებს, გაკვრით გადაჰკოცნის, ცოტასაც უღიტინებს, ერთ-ორ-
საც უჩქმეტავს და ღიღინით წავა: "ორი ქოთანის ვიყიდე, ვაი!
ყურიანი და უყურო, ვაააი".

დრო მიდის, გაზაფხული საცაა ზამთარს დაეწევა და დაჰლევს.
ბოსტნის მაჯისცემაც მატულობს. სათბურები მინის საბურავებს

*** 157 ***

იხურავენ. კვლები სწორდება და ღერო-ჩინჩხვარისაგან იწმინდება-
უქმისათვის დღე მატულობს, მშრომელს კი თითოვით მოკლედ ეჩვენ-
ება.

- იცი რას გეტყვი? - ეუბნება თევდორე მონახევრეს. -- მო-
დი ეს ბალი შუაზე გავიყოთ.

- არა, არ მინდა. - ისე უცებ მიახალა. დამპატიჟემ, თითქო
პასუხი კბილებით ეჭირაო.

- რატომ არ გინდა?

იმიტომ არ უნდა, რომ დამპატიჟე კაცია, ადამიანი! მარტო იმი-
სთვის ხომ არ შეუამხანაგდა თევდორეს, რომ სწორედ ნახევარი
მიიღოს მოსავლისა ან ცოტა ნაკლები, თუნდაც ოდნავ მეტი, არა -
ადამიანი მინდა მე, ადამიანი და ამხანაგი! - ხშირად ისვრის დეკ-
ლარაციას ოქროპირი.

ცალცალკე ცხოვრების დრო წავიდა. ახლა კი ამხანაგობის დრო
მოვიდა. ეს კიდევ არაფერი:

- მეტსაც გეტყვი. ისეთი დროც მოვა, რომ ქალაქის ყველა მე-
ბაღეები ერთად მოვიყრით თავს, ერთად ვიმუშავებთ და მოსავალ-
საც თანაბრად გავიყოფთ.

- ნეტა მართლა მოვიდეს ეგ დრო - გაიფიქრა თევდორემ და
გაჩუმდა.

მეორე დღეს კვირა იყო. დამპატიჟე ქალაქში ქეიფობდა. ორ-
შაბათს დილითლა დაბრუნდა თევდორეს ასეთი ამხანაგობა.
მორჩა! გათავდა!

- ჭირში სხვაგანა ხარ და ლხინში ჩემთანა? - მოუბრუნდა თევდორე და ბარის ტარზე დაეყრდნო. - აი ეს პატიოსანი ხალხიც აქ არის და ამათთან გეუბნები: შენ შენთვისა, მეც ჩემთვისა!
- ამაზე მეტი რაღა გინდა, ძმობილო! - ჩაერია ნიკიფორე,----
ბალი გაგისხლა, ბოსტანი დაგიბარა. ყოლიფერი შეგიძადა და ჩაგაბარა. შენც გაანძრიე ხელი და იცხოვრე.
- ნერგსაც გაძლევს და თესლსაც. - დაუმატა სევასტიმაც.----
სახლის ნახევარიც შენია, ბაღისაც და ბოსტნისაც. ეირჩიე, რომელიც გინდოდეს.
დამპატიჟემ ლობეს თვალი გააყოლა და სთქვა:
- ეს ნახევარი სჯობია, მეტიც არის.
- მეც ვიცი, რომ სჯობია. - ჩაილაპარაკა თევდორემ.

*** 158 ***

- განგებ გადაღობა ეგრე. - ვანუმარტა ნიკიფორკმ. - ამაზე მეტ მოგებას სადღა ნახავ! დაჯექი და იმშავე
დამპატიჟებ კოდალა ცხვირი მოიფხანა, გაიხედ-გოიხედა და შეეყოყმანდა. თევდორეს სამართალს ველარ გაუძლო და უცებ მოტყდა:
- მე თქვენც მიშველით-. - წაუბუზღუნა მეზობლებს.
- გიშველით, შე კაცო, რატომ არ გიშველით! - მიუგეს აქეთ-იქიდან. - ხალხნი ვართ, მეზობლობას გაგიწევთ და გაცხოვრებთ.
დაიფანტნენ და საღამოზე ისევ მოვიდნენ. ისევ თევდორესას სვეს, სჭამეს, ორივეს გუშინდელის დავიწყება ურჩიეს, დღევანდელი გაყრა მიულოცეს და ხვალისათვის უკეთესი უსურვეს.

* *

- დამპატიჟე, მოდი ერთი დამპატიჟე.
- მიშველე და დაგპატიჟებ.
რატომ არა, უშველიან! და იმის მიწაზე მეზობლების ოფლი იღვრება, თვითონ კი ან უნდილად იზღაზნება, ან მიწაზე გაიშობტება და ღიღინებს: "ორი ქოთანი ვიყიდე. ვააი! ყურიანი და უყურო, ვაააი!!-
- ვაი შენ და შენს თავს! - ბუზღუნებენ მშველელნი და თვითონაც გაურბიან მკვდარ მიწას, სადაც არც პატრონის ოფლი იღვრება და არც მისი ძარღვი ჰფეთქავს.
მაგრამ თევდორეს გაზრდილი და ნაჭმევა მიწა თავისთავადაც იწველება, ურმებიც თავისთავად იტვირთება ბოსტნეულით და ფულიც თვითონვე მოდის საიდგანლაც. დამპატიჟე კი უპატრონო ინდოურივით დაჰყიანებს და გასუქებულ ბურვაკივით ღრუტუნებს: "საიქოს ერთად წავალთ, ვააი!: ფულიანი და უფულო, ვაააი!ა

როცა მუშაობა გათავდება - მუშაობა კი მეტად ადრე თავ-
დება დამპატიყეს ნახევარში - უდარდელი ოქროპირი თოხს თუ
ბარს იქვე მიწაზე დააგდებს, გზას გადასჭრის და გოჭოს დუქანში
ჩასახლდება. მისი მყობრებიც მიწიდან ამოდვრებიან და მათი
ღრიალი შუალამემდის არ აძინებს თევდორეს და მეზობლებსაც,
შემდეგ კი ისევ აბრახუნებდა ალაცაფი და ისევ მოისმის დამპა-
ტიყეს ხაფი შემახილი:

- ჰაი ჰუუუი! კარი გამიღე, ბიძაშვილო!
და ერთ ღამეს, კვირა ღამეს, "ბიძაშვილი- თევდორე დამპატი-

*** 159 ***

ყეს ნაჩუმარ სიმაძრად გადაიქცა. იმ ღამეს თვითონ თევდორეც
სხვაგან იყო წასული. და როცა შორს დამპატიყეს "ჰაი-ჰუი- გაი-
სმა, ალაცაფის კარი ჩუმად გაიღო და ქალმაც ჩუმად ჰკითხა:

- დამპატიყე, შენა ხარ?
- გოგონი! გენაცვალოს დამპატიყე!
- ტსსს... დედას სძინავს... ხელი გამიშვი!

ბაბალეს ნათქვამს ცხადი აზრი ჰქონდა: დედას სძინავს და არ
გააღვიძოო. მაგრამ დამპატიყემ თავისებურად გაიგო: დედას სძი-
ნავს და დრო იხელთეო.

და იხელთა. გოგოს ხელი დაავლო და ოთახის ნაცვლად ბუჩ-
ქვბში შეიყვანა დედას კი ისე მაგრად ეძინა, რომ ბაბალეს კრუ-
სუნმაც ვერ გააღვიძა.

* *

დამპატიყეს ღამითაც არხეინად სძინავს. მის ბოსტანში არავინ
შედის. სამაგიეროდ თევდორეს ვეღარ მოუხუჭავს თვალები. დრო-
გამოშვებით თვისი ნახელავი მოთელილ-მოკრეფილი დაუხვდება.
ამანაც ვერ უშველა ოქროპირს: შუა ზაფხულში მისი ნახევარი
დიღმის მინდორს დაემზგავსა, თევდორეს ნახევარში კი ისევ მათი
იდგა. მოკრეფილის ნაცვლად ახალ-ახალი ირგვება, ითესება, დამ-
პატიყემ კი უკვე მოსცელ-მოჰკრიფა და გაათავა. დადის მას აქეთ
ოქროპირი და. სთელავს იქაურობას: სხვის ბოსტნებს, თევდორეს
ბაღს, დიდ გზასა და დუქნის კარებს.

ერთ დღეს ისევ გაახსენდა ხიფათიც და ნობათებიც.

- უნდა გავუგზავნოთ. -- ჩააცივდა თევდორეს.
.- არა, არ მოგცემ! -- ახირდა თევდორე.
- უნდა გავუგზავნოთ მეტქი, თორემ....
- თორემ ყურებზე ხახვი არ დამაჭრან. - შეუტია თევდორემ.

რალაცას თუ ვილაცას გაუმხნევებია ბებერი მებოსტნე. ბოძი-
ვით დაერჭო უარზე და ფეხიც აღარ მოინაცვლა.

. ვამლებს ქვემ ბაბალეს ტიტველა ფეხები გასხლტენ და დამ-
პატიყეს გრძელი ცხვირიც გაიყოლეს. ოქროპირმა წეროსავით წა--

მოიწია, დაბუჟებული ფეხი ნალოსავით აითრია და თვითონაც ხე-
ხილს შეერია.

მესამე დღეს ვიღაც სამნი მოვიდნენ და საიჯარო გადასახადის
ნარჩენი მოითხოვეს.

--- მე ჩემი წილი შევიტანე. --- უპასუხა თევდორემ

*** 160 ***

- ჩვენ წილი-მილი არ ვიცით, --- სთქვა უფროსმა. - ორი-
ვენი პასუხს აგებთ. აბა, ჩქარა!

თევდორემ დამპატიყეს გადაჰხედა.

- ჩემისთანა ლატაკს ფული ვინ მისცა! - წაიბურტყუნა დამ-
პატიყემ და გაბრუნდა. მოსულებმა თევდორეს ერთი დღე-ღამის
ვადა მისცეს და თანაც გააფრთხილეს:

- ეს მამული გაყოფილი არ არის. ასე სწერია ჩვენს დავთრე-
ბში. ხვალვე აშაღეთ ეს ღობე, თორემ ორ მამულად ჩავსწერთ
და ორჯერ მეტსაც შემოგაწერთ. თუ არ აგიშლიათ, დიდ ჯარიმას
დაგადებთ. --- დააშინეს თევდორე აგენტებმა და წავიდნენ.

ორი საათის შემდეგ თევდორემ გოჭოს დუქანთან გაიარა. დამ-
პატიყე და მრისხანე აგენტები პატარაა აივანზე ისხდნენ და მგელ-
დარეულ ძროხებივით ბღაოდნენ: "ორი ქოთანნი ვიყიდე, ვააი! ყუ-
რიანი და უყურო, ვააი!-

თევდორე საღამოჟამს დაბრუნდა. ღობე აღარსად იყო. დამპა-
ტიყე მთვრალი ჰართი მიჰსეოდა და ერთ საათში აეშალნა.

- ეს რა ამბავია? - ისევე გაოცდა თევდორეც, როგორც გა-
ზაფხულზე დამპატიყე, როცა გაყოფილი ბოსტანი დაუხვედრეს.

- ის ამბავია, - გაბუვდა ოქროპირი, - რომ მამულის გაყო-
ფა აკრძალულია. ისეთ ჯარიმას დაგვადებენ, რომ ეს ბალიც ვერ
გადაიხდის, თუნდაც გაჰყიდო.

თევდორეს ხელი თავისთავად მისწვდა სქელ მარგილს, მაგრამ.
გაბუებული დამპატიყე დროზე გადაიქცა სირაქლემად, ხუთიოდე
ნახტომით მიაღწია ღობეს და ისე გადაევილო ზედ. თითქოს ორ-
ჩოფეხებზე იღგაო.

- დედას გიტირებ, დედასა! --- თოფივით მიაჭექა თევდორემ
და ძველი მეზობლებიც კი გააოცა: მაშ, უხმო თევდორესაც სცო-
დნია გაჯავრება?! მაშ ჩუმს მებოსტნესაც შესძლებია მოთმინების
გადასვლა?!

- მაგრე, გენაცვალე. თევდორეც, მაგრე! - გადმოსძახა ტი-
მოთემ.

თევდორემ მზის ჩასვლამდე აღადგინა ღობე.

* *

მაგრე! მაგრე! მაგრამ ისევ ტიმოთე მოვიდა შუაკაცად: დამ-
პატიყეს ვერ აჯობებს თევდორე. ვინ იცის, რამდენა ჰყავს ნათე-

სავიც და ძმაბიჭიც. "იმ კაცსა ხომ ყველაფერი შეუძლიან, ამიტომ "დაანებე თავი, ნუ ერჩი, თორემ შენვე წააგება.

*** 161 ***

აღარ ერჩის თევდორე, მოვიდეს და იცხოვროს ოღონდ გადასახადის ნახევარი დაუბრუნოს, იმის მაგივრად რომ შეიტანა, და ბაღის გაერთიანებაზედაც ხელი აიღოს.

დამპატიჟე დუქნიდან ისევ ბაღში გადმოსახლდა, მაგრამ არც ვალი დაუბრუნა თევდორეს და არც საზღვრის მოშლაზე აიღო ხელი. პირდაპირ ველარაფერს უბედავს და ისევ იქიდან უვლის და უჩხიკინებს, სადაც თევდორეს არც ხმა მიუწვდება და არც ხელი. დღე იშვიათად გაივლის, რომ თევდორეს ან შუა კაცი არ ეწვიოს, ან აგენტი არ მოადგეს, ან "იმ კაცის- მუქარა არ დაუხვდეს. მაგრამ მეზობლზე წერაქვივით უდრეკია: ძალით თუ მოსტეხავენ, თორემ ნებით ვეღარ დაიყოლებენ.

-- მორჩა! გათავდა!

-

არა, არც მორჩა და არც გათავდა. მხოლოდ ეხლავა იწყება.

იმ. დღეს დამპატიჟე არსად სჩანდა. მაკრინემ ბაბალებს სადღაც გაისტუმრა და თვითონ თევდორეს მოუჯდა. ჯერ დიდხანს უარა, ოხვრითა და წუწუნით შეამზადა.

- სთქვი, დედაკაცო, რა გინდა ჩემგან! --- შეუტია თევდორემ-რა უნდა და ის უნდა, რომ საქვეყნოდ თავი მოგეჭრა, შე საწყალო. მთელმა ქვეყანამ გაიგო და რაღა შენ ვერ გაიგე?

--- სთქვი მეთქი, დედაკაცო!

გეტყვის, ეხლავე გეტყვის. აქამდე როგორ ვერ შეამჩნიე, რომ ის ოხერ-ტიელი, დამპატიჟეა თუ ვიღაც მუდრეგი, ბაბალებს გადაევიდა?!

- სთქვი და გაათავე, დედაკაცო

რაღა სთქვას, რაღა გითხრას! ბაბალებს და დამპატიჟეს ყველაფერი გაუთავებიათ.

--- რაო?.. რა სთქვი?

ისა სთქვა, რაცა სთქვა: ბაბალებს და დამპატიჟეს ყველაფერი გაუთავებიათ. ბაბალებს დამძიმებულა.

- ჰააა?.. ბაბალებს? ბაბალებს? - და უცებ მოსხლტა. -- სად არის?.. სად დამემალა?.. სად დამემალა მეთქი? --- მთელ სახლს შემოურბინა, ყველგან შეიხედა, თანაც უძახოდა: --- ბაბალებს გოგო ბაბალებს. სად იმალები, სად დამემალელები?

მაკრინეც ფამფალით დასდევდა და ბურტყუნებდა:

- ქაა, გაიგონე, აქ არ არის მეთქი... სხვაგან წავიდა, სხვაგან დაიძალა.

ეხლა დამპატიჟეს დაემებს თევდორე, ხელში მსხვილ კეტს ატრიალებს, თანაც დორბლსა ჰყრის და გაჰკვივის:

- დედას გიტირებ, დედასა!

როდის უტირებს დედას, არავინ იცის.

ჯერჯერობით კი მთვრალივით დაბორიალებს და ველარც ბარს ეკარება, ველარც თოხს იღებს ხელში. ბაბაღე აჩრდილივით შემოსხლტა და ქვემო სართულში დაიმაღლა. თევდორემ თვალი მოჰკრა, მაგრამ იმდენი ბრაზიც აღარ ეყო, რომ დაეტუქსნა, თუნდაც ერთხელ დაეყვირნა. მხოლოდ მაკრინეს მიუგდო, ისიც გაკვრით და შორიდან:

- დედაკაცო, დაგიდგეს ეგ თვალეები, რომ ვერაფერი დაინახე!

ჯავრის ნაშრეტი ძაღლზე ამოიყარა, თოლია კუდის ქნევით გაეხახუნა, მაგრამ თევდორემ ისე მძლავრად წაჰკრა ფერდში ფეხი, რომ თოლია წკავილით გაიქცა, შორიახლოს ჩაცუცქდა, აკვნესდა და ცრემლიანი თვალეებით პატრონს შეეკითხა და უსაყვედურა. თევდორეს თვითონაც აუჩუყდა გული და შორიდან დაუყვავა. თოლია წკმუტუნითა და ფოფხვით წამოვიდა, პატრონს ხჟლები მოულოკა და თითქო მიზეზი გამოჰკითხა.

- ეჰ, თოლიავ, ნეტავი შენა! - წაიბურტყუნა თევდორემ. - რომ იცოდე რა ამბები ხდება ამ ქვეყანაზე...

არც თვითონ იცის, თოლიას საიდანღა ეცოდინება! მაინც საჭიროა გაგება. დამპატიჟე გაიძვერა კაცია, "იმ კაცისა კუდია. ეხლაც ალბათ "ზემადელაში-ში ტრიალებს და თევდორეს მახეს უგებს: ღობეს ააშლევინებს და შარშანდელივით გააკოტრებს. თევდორეც წავა და ხმას ამოიღებს, ხელს გაანძრევს. მიდის მებოსტნე და ბოღმით ივსება. სხვანაირ გუნებაზე დადგა დღეს. ტუჩები ეკუმება, მუშტები ეკუმშება, თოფის წამალით იტენება. ყუმბარასავით უნდა გასკდეს თევდორე, იქ უნდა დაიჭექოს, იქ, "იმ კაცთან-, დამპატიჟეს ნათესავთან! აჰ, ნეტა დამპატიჟეც შეხვდებოდეს ახლომახლოს! დედას უტირებს, დედასა!

გზა ძლივს გაიკვლია და "ის კაცია მოითხოვა. რა საქმე აქვს? ეს თევდორემ იცის. პირისპირ უნდა დაუდგეს და ყოველივე უთხრას.

- აქ აღარ არის, ამხანაგო, შენც საჩივლელად ხომ არ მოხვედი?

საჩივლელად მოვიდა, თევდორეც საჩივლელად მოვიდა.

--- მაშ გამომძიებელთან წადი და ყველაფერი უამბე.

მაშ "ის კაცი- დაჭერილია! ჰაი აშენდეს ქვეყნის სამართალი! ყაჩაღს ურმით დასდევს, მაგრამ ბოლოს მაინც მიეწევა. წავიდა დამპატიჟეს საქმეც! ეგდოს თავის ნახევარში. ოღონდ ღობეს ნუღარ აუშლის თევდორეს, თორემ... თუმცა... დამპატიჟე სულაც აღარ მოვა. დაფთხა, იმალება, თევდორე კიდევ მოიცდის ერთ

მირას და მერე იმ ნახევარსაც დაიბრუნებს. გამომძიებელი კი...
ჯანდაბას "იმ კაცის- თავი! ხომ დაილუპა, მეტი რაღა უნდა თევ-
ორეს! მუშა კაცს სახლში საქმე ეღუპებოდეს და თვითონ კი გა-
მძიებელთან დაეხეტებოდეს?! არ წავა თევდორე, როგორც გა-
დასჭრა, სწორედ ისე მოიქცევა.

; და როცა ბოსტანს მიუახლოვდა, შორს ღობეს სირაქლემა გა-
აევლო.

მეორე დღეს ალაყაფში სამი კაცი შემოვიდა. დამპატიჟეც
ფრთხილად მოჰყვა, მოშორებით შესდგა, დოქის ყურებივით დოი-
ნჯი შემოიყარა და კოდალა ცხვირი თევდორეს დაუმიზნა.

- აი, ძმაო თევდორე, --- დაიწყო ერთმა, მებოსტნეს მკლავი
მლავეში გაუყარა და ხეხილისკენ წაიყვანა. ორნიც გაჰყვნენ. დამ-
პატიჟემ კი სახლის უკან მაკრინეს მოჰკრა თვალი და მისკენ გატ-
რიალდა. ესენი აქ ჩურჩულებდნენ, ქვეით კი თევდორე გაჰკიოდა.

მერე, როცა ოთხივენი წავიდნენ, თევდორე მაკრინეს წინ გა-
ხევდა, ჯერ დიდხანს უმზერდა, თითქო ვერა სცნობსო, შემდეგ
გაოცებით დაეკითხა.

- გაიგე, დედაკაცო? გაიგე, რა მოხდა?

. გაიგო, როგორ არ გაიგო! ის პირშავიც აქ არ იყო! მაკრინეს
შოუქდა და ყველაფერი უამბო.

- ეჰ, ვინ იცის, იქნება სჯობდეს კიდევაც. --- თითქო თავის-
თვის ჩაილაპარაკა დედაკაცმა.

როგორ თუ სჯობდეს! რასა ჰბოდავ, დედაკაცო! შენც ხომ მოს-
ყიდული არა ხარ! შენ ესა სთქვი, როგორ მოხდა, რომ ეს ბალი
დამპატიჟეს მისცეს იქარით და თევდორეს კი არაფერი შეატყობი-
ნეს? გესმის რამე ამ საქმისა? არც თევდორეს ესმის. ვერაფერი
გაუგია. ან დაბერდა, ან დაბრმავდა. თევდორემ თავის სიცოცხლე
აქ გასტეხა, აი ამ მიწაში ჩაჰლვარა მთელი ძალღონე, ამ ბალ-ბოს-
ტანს შეაბერდა, აქვე აპირებდა სიკვდილსაც და ახლა ხელახლად
უნდა დაიწყოს ყველაფერი?

- არა. შენ ეს მითხარი, სამართალი სად არის? დედაკაცო,
1ათქვი თუ იცი, სად არის მეთქი სამართალი?!

არც მაკრინეს ესმის ამ ქვეყნისა. არც სამართალი უნახავს ოდე-
სმე მაგრამ ქალურ ალლოთი, მეშვიდე თუ მეცხრე გრძნობით ჰხე-
დავს თუ ესმის, რომ სამართალი მუდამ სტყუის საქმესთან.

- გაიგე, კაცო, გაიგე! - ცხვირ-პირში ჩაჰკირკიტებს კოჟრია-
ნი ხელით, - გაიგე მეთქი, რომ საქმე სამართალი კი არ არის, საქ-
მე საქმეა, საქმეა მეთქი!

*** 164 ***

სიტყვებს ეძებს, მაგრამ ვეღარ პოულობს და მისი აზრი უმა-
ლოდ ფართხალებს სამ-ოთხნაირად დატრიალებულ ერთ სიტყვაშია -

- საქმე საქმეა მეთქი, საქმე! გაიგე, კაცო?

გაიგო, რატომაც არ გაიგო! მაგრამ მაინც ვერ გაიგო: რად ჩა-
უსახლეს დამპატიყე, რომელსაც ბალის საქმისა ფრჩხილის ოდე-
ნაც არ ესმის? ვინ არის ეს კაცი? საიდან მოვიდა? ვინ მოიყვანა, ან -
რალა თევდორეს მოუყვანეს? რითი სჭრის ეს ადამიანი - ცოდ-
ნით? შრომით? პატიოსნებით? თუ ნათესაობით, ღვინითა და ძმა-
ბიჭობით? "ის კაცია ხომ გაება.

-- მაშ როგორღა მოახერხა დამპატიყემ ბალის დაჩემება?
ვერ იქნა და ვერ გაიგო. ვერც გაიგებს.

"დედაკაცი კი გველია და ჭკუაც გველისა აქვს. შეუჩნდება,
შეეპარება, სულსა და სისხლში ჩაელვრება. ჯერ ბუზის ოდენას
უკბენს, მერე მოჰყვება და იმ ნაკბენით მამაკაცს თავის აზრითა
და ნებით გაავსებს-. მაკრინეც ასეთია. ჯერ ერთი წვეთი შეაპარა
- კაცო, სად უნდა წახვიდე, სად?!

მართლაც და, აბა სად უნდა წავიდეს თევდორე? ახალ ბალს
არავინ მისცემს. ყველა კრუხივით აზის და თოფით უვლის აჩემე-
ბულს.

-- მოჯამაგირედ წავალ. - ჰკვნესის მამაკაცი.

- კაცო, თუ ბოჯამაგირედ წახვალ, ისევ შერვეული ჭირი არა
ხჯობია შეურვეველ ლხინსა?

,სიმართლე რომ ითქვას, მართალს ამბობს დედაკაცი: მად-
ლიანი ბალი, მშვენიერი სახლი, შერვეული მეზობლები და პატრო-
ნიც უდარდელი. იაროს და იქეიფოს დამპატიყემ, თევდორე კი
არხეინად იმუშავებს და ხეირიან ჯამაგირსაც აიღებს, არც ზარა-
დი, არც დარდი, არც მაზანდა, არც იჯარა, არც ათასი გადასა-
ხადი.

- ერთი "იმ კაცთან მიმიყვანა როგორმე და დანარჩენი მე
ვიცი. - იმუქრება თევდორე.

--- გეუბნები, ვერ მიხვალ მეთქი, და თუ მიხვედი, შენი სიტყ-
ვა ვერ გასჭრის. შენ იმ ახლისთვისაც უცხო ხარ, ისინი კი ნათე-
სავები და ძმა-ბიჭები არიან.

ნათესავები და ძმა-ბიჭები, --- აი საქმეც ეს ყოფილა "იმ
კაცსა თევდორე ვერ აჰყვება, ნობათებით ვერ გაავსებს და თვეში
9რთხელაც ვერ აქეიფებს. ესეც რომ მოახერხოს, ვერც გაუძმო-
ბილდება და ვერც დაუნათესავდება. მაშ ცხადია ყოველივე! მორ-
ჩენილიან გათავებულია!

*** 165 ***

- ახლა ამ გოგოზედაც იფიქრე. ესეც გაუბედურდება და
,ჩვენც თავი მოგვეჭრება. ამიტომ...

"ჰოი, გველო! მცურავო! ქვემძრომო! აღარაფერი დაგრჩენია:
არც ნამუსი, არც თავის პატივი და აღარც პირის წყალი! მაშ
ანგარიშის მეტი აღარაფერია ამ ქვეყნად, რალა! ჯერ ბალას ნახე-
ვარი წაართვა, მერე ქალი შეუცდინა, შემდეგ მთვლი ბალი ჩამოა-

რთვა და ეხლა ზედსიძედაც მიიღოს? არა! არასოდეს! არასგზით!-
: - ნამუსს შევინახავთ, კაცო, ნამუსსა!

"ქალი გველია მეთქი, გველი! შემოგიჩნდება, შემოგეპარება ..
თუმცა... ეჰ, ვინ რას გაიგებს დედაკაცისას! ზოგჯერ უცაბედად
სიმართლესაც იტყვის ხოლმე... აი, ახლაც რომ სთქვა მაკრინემ
ბაბალესაც უბედურებას ავაცდენთ და ჩვენც ნამუსს შევინახავთო:
კიდევ რა სთქვა? ჰო, მართლა: დამპატიყე რომ დაო?ახდება, და-
დინჯდებაო. გარდა ამისა, ლუკმა გავარდეს, ჯამში ჩავარდესო. ეს
. ბალი ხომ წაგვივიდა ხელიდან. ბარემ ისევ ჩვენი ქალისა და იმის
შვილის კერძი გახდესოა.

- არა, მართალი სთქვი, არ ემჯობინება? -- ისევ ეკითხება
მაკრინე.

რა ვქნა, რას ჩააცივდა ეს დედაკაცი მეშაბათესავით?! ახირე-
ბული ქალაქის აგენტით: ახლავე მომეცი პასუხიო. ზოგი ხომ
დღეს ილაპარაკა, ზოგიც ხვალისთვის გადასდოს.

- სთქვი, არ ემჯობინება მეთქი?

- გეყოფა, დედაკაცო, დამაძინე!

"გველია მეთქი დედაკაცი, გველი! დაიჟინებს, შეუჩნდება
და..."

და უთუოდ თავისას გაიტანს.

* *

ჯერ-ჯერობით ორი წელიწადიც გავიდა.

აი ეხლაც, - ეხლა და თითქმის ყოველ დღესაც -- ბაბალე
. შვილს ჰაერში აბურთავებს, თვითონაც ხტუნავს და შესძახის:

- ითამაშე, ტიტკო! იხტუნავე ბიჭიკო!

დამპატიყე დაირას აბრახუნებს, თვითონაც სტოკავს და გაიძა-
ხის:

- ითამაშეთ, ჭირი მე! გაიხარეთ, ჭირი მე!

ბიჭიკო ფუნჩულა ფეხებს მუთაქებსავით ისვრის და მადიანად
ხითხითებს, ბაბალე კი ამ ფეხებს შეჰხარის და უკარნახებს:

*** 166 ***

-- მარცხენა, მარჯვენა! მარცხენა და მარჯვენა! მარჯვენა და
მარცხენა!

- ახტუნავე, ბიჭიკო! ათამაშე, ტიტკო! დიპლიპიტო-დაფტი-
პიტო! დაფტიპიტო-დიპლიპიტო!

ბებერი თოლია ძილში იღრინება - ალბათ ავ სიზმრებს ეომე-
ხა. ბოჩოლა გაოცებულია. კატა გულში იცინის. მაკრინე კი ისევ
დაკარგულს ეძებს და ვერ უპოვნია. თევდორეც მიწას ებრძვის და
ვერ მოჰრევია. დამპატიყეს ბაღ-ბოსტანი თავქვე მიდის, ვერანდე-

ხა, მოსავალიც ნახევრდება.

- ოქროპირ, მიშველე, კაცო1 - წამოიხრიალებს დროგამომ-
ვებით უკვე მოდრეკილი მეზაღე.

მაგრამ დამპატიყეს არა სცალია, არასოდეს არა სცალია: არც
დილით, არც შუადღეს, არც საღამოზე, არც ზამთარში და არც
გაზაფხულზე.

- საქმე მაქვს, მელოდებიან.

სირაქლემას ფეხებს ალაყაფში გაალაჯებს, და გოჭოს დუქნი-
დან მალე ბლავილის ტალღა წამოვა: "ორი ქოთანის ვიყიდე, ვააი!
ყურიანი და უყურო, ვაააი!!-

- ვაი შენ და ღვთის რისხვა! - წაიბურტყუნებს თევდორე
და ელოდება: როდის მოაშორებენ კისრიდან ამ ბაღლინჯოს? რო-
დის გააჩუმებენ დამპატიყეს? როდის გაჰყრიან თევდორეს და ზედ-
სიძეს? .

ელოდება და თანაც ფიქრობს: "ოთხფეხს ტკიპი შეუჩნდება,
ფუტკარს წინწკალი ჩაუჯდება, ხეს ხავსი და ფითრი მოეკიდება,
კლდესაც კი ფათალო ჩაეესოვება და ასე სცხოვრობენ სხვისი წვე-
ნით. ნეტა ადამიანიც ასე ხომ არ არის მოწყობილი?"

ფიქრობს თევდორე და დღემდისაც ვერ გადაუჭრია.

1928წ.